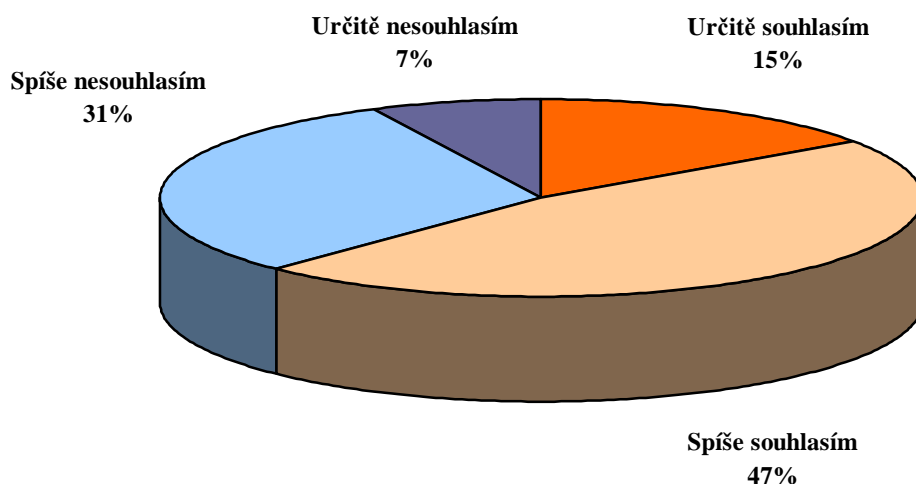

KOHO BY ČEŠI MĚLI NEJRADĚJI ZA SOUSEDA?

Citovaný výzkum STEM byl proveden ve dnech 1. - 8. dubna 2006 na rozsáhlém reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 18 let. Respondenti byli vybráni metodou kvótního výběru. Na otázky odpovědělo celkem 1690 dotázaných.

Ve svých pravidelných výzkumech Trendy mapuje STEM postoje občanů České republiky k cizím státním příslušníkům. O málo více než tři pětiny (62 %) české veřejnosti jsou přesvědčeny, že občané České republiky přistupují k cizím státním příslušníkům s pobytem v ČR bez zaujatosti a předsudků, ovšem nezanedbatelná část české populace (38 %) je přesvědčena, že tomu tak není. Vzhledem k poměrně vysokému podílu variant odpovědí „spíše souhlasím“ a „spíše nesouhlasím“ je možné konstatovat, že názory české veřejnosti nejsou v této otázce vyhraněné a ujasněné. Jinak jsou vyslovené názory univerzální, zastávají je ve stejné míře muži i ženy, lidé různého věku, s odlišným stupněm vzdělání, různě majetkově zabezpečeni, odlišného sociálního postavení. Významné rozdíly nebyly zaznamenány ani u lidí s odlišnou politickou orientací na pravolevé škále, nebo u příznivců různých politických stran.

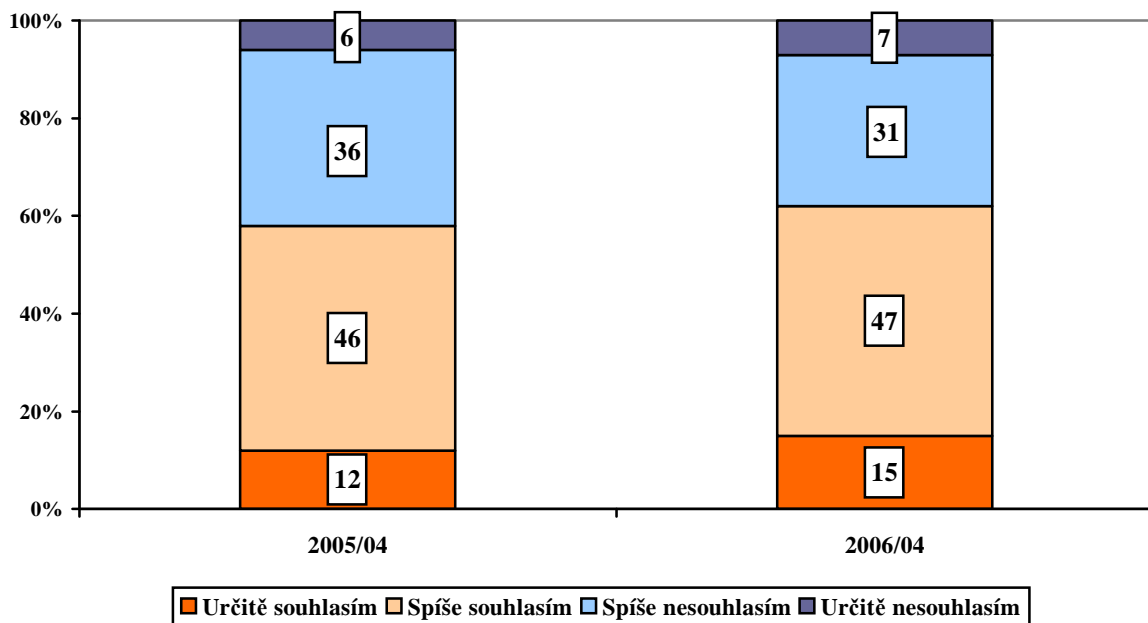
"Česká veřejnost přistupuje k cizím státním příslušníkům s pobytem v ČR bez předsudků a zaujatosti."

Pramen: STEM, Trendy 4/2006, 1690 respondentů

Ze srovnání s odpověďmi z dubna 2005 je patrné, že názory občanů České republiky na to, zda přistupují k cizincům bez předsudků, jsou poměrně stabilní. Je sice možné sledovat velmi mírný nárůst v podílu kladných odpovědí, tedy posílení přesvědčení, že Češi přistupují k cizím státním příslušníkům bez zaujatosti, ovšem tento trend není nijak výrazný. Dokládá to i skutečnost, že proporce jednotlivých variant odpovědí jsou ve srovnání s dubnem 2005 v podstatě nezměněné.

"Česká veřejnost přistupuje k cizím státním příslušníkům s pobytem v ČR bez předsudků a zaujatosti."
(podíly odpovědí v %)

Pramen: STEM, Trendy 4/2005; Trendy 4/2006

*varianty odpovědí ve výzkumu Trendy 4/2005 jsou „zcela souhlasím“, „spíše souhlasím“, „spíše nesouhlasím“ a „vůbec nesouhlasím“

Kromě obecně kladené otázky, ve které respondenti - obyvatelé ČR - hodnotí celkový postoj české veřejnosti k cizím státním příslušníkům, byla zjišťována i míra předsudků vůči příslušníkům jednotlivých národů a etnik u samotných respondentů. To, nakolik jsou lidé ke konkrétním národnostem tolerantní a vstřícní, se zkoumá blízkostí, v jaké jsou ochotni a schopni příslušníka jiného národa snést (za souseda, za kolegu v práci, v rodině apod.). V našem případě byli respondenti dotázáni, které z nabídnutých národností jsou schopni tolerovat jako sousedy.

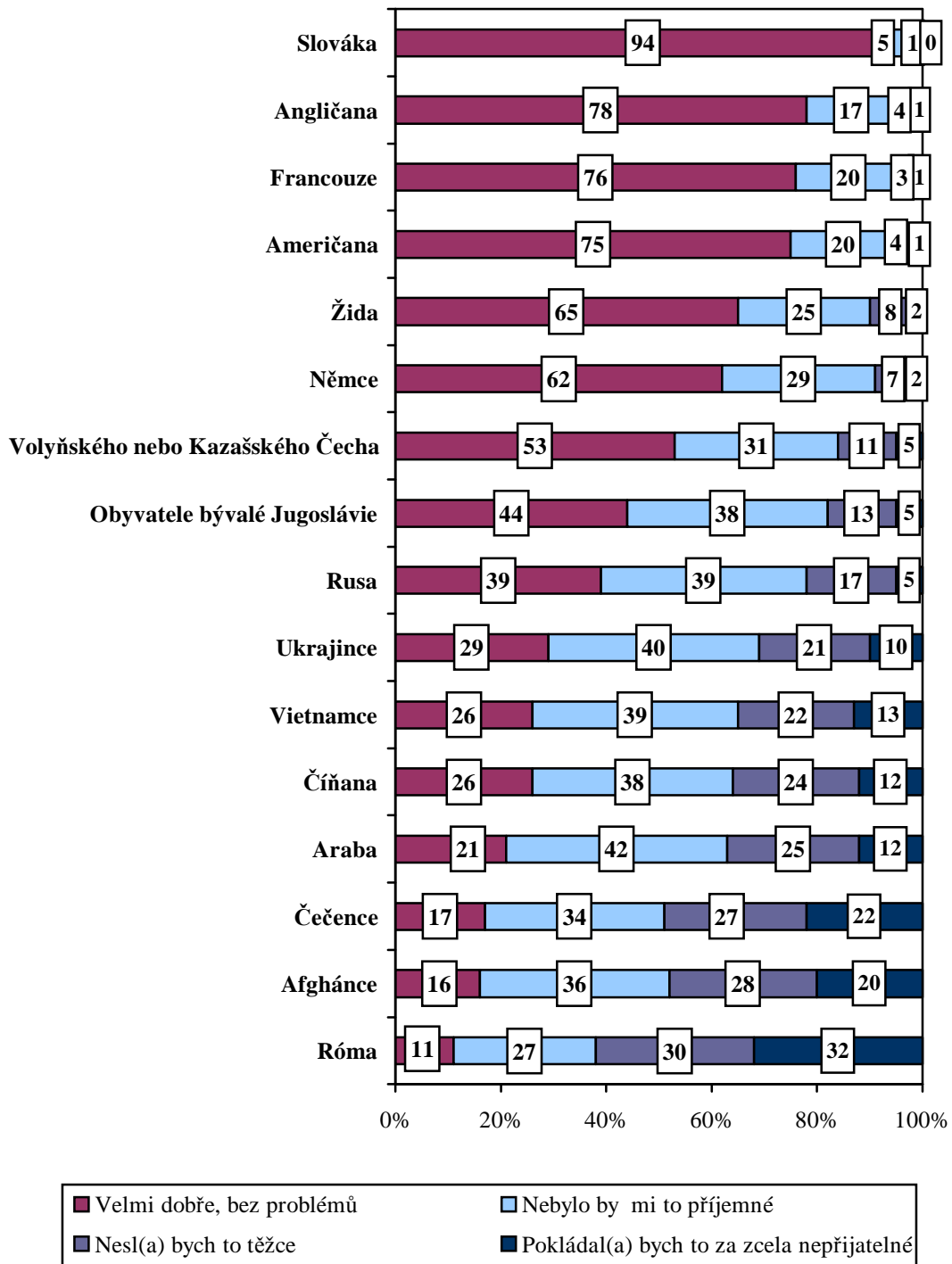
Tradičně nejlépe jsou vnímáni Slováci, ke kterým naprostá většina respondentů (94 %) vyjádřila bezproblémový vztah. S poměrně velkým odstupem následují příslušníci tzv. vyspělých národů, Angličané (78 %), Francouzi (76 %), Američané (75 %). I když podíl kladných vyjádření je o poznání nižší než je tomu u Slováků, většina Čechů k jmenovaným národům nemá problémový vztah. Jako své sousedy by je velmi dobře snesly tři čtvrtiny obyvatel ČR. Přibližně dvěma třetinám občanů by rovněž nevadili Židé (65 %) a Němci (62 %). Nadpoloviční podíl kladných vyjádření (53 %) se objevuje ještě u Volyňských nebo Kazašských Čechů. Ostatní národnosti již nejsou jako potenciální sousedé přijímány vstřícně, ať se jedná o obyvatele bývalé Jugoslávie, Rusy, Ukrajince, Vietnamce, Arabů, nebo Čečence. Obecně lze říci, že pozitivněji jsou přijímány západní národy ze stejného kulturního okruhu, do něhož patří i Česká republika, naopak na východní národy a na značně cizí kultury pohlížejí příslušníci českého národa s větší nedůvěrou. Vůbec největší odstup však mají Češi od Romů, etnika tradičně žijícího na území střední Evropy, ale kulturně a sociálně velmi odlišného. Nejenže se velmi malý podíl lidí (11 %) vyjádřil, že by Romy jako sousedy snášel velmi dobře, ale třetina respondentů (32 %) by to pokládala za zcela nepřijatelné. Podíl této varianty odpovědi je u ostatních hodnocených národností podstatně nižší a výrazněji stoupá pouze u Afghánců (20 %) a Čečenců (22 %). Zcela odmítavou variantu odpovědi v ostatních případech používají respondenti zřídka a u národů, u kterých se podíl kladné varianty, tedy bezproblémové soužití, přibližuje dvěma třetinám (kolem 66 %), je používána skutečně zanedbatelně. Největší podíl negativních představ a předsudků tak Češi mají právě vůči romské menšině.

Z výzkumů STEM¹ obecně vyplývá, že ze sociodemografických charakteristik je to především stupeň **vzdělání**, který determinuje vstřícnost k jiným národům a etnikům. Lidé s vyšším vzděláním, zejména vysokoškolským, častěji deklarují, že by souseda jiné národnosti snášeli bez problémů, než lidé s nižším vzděláním, tedy základním a vyučením. Výjimkou je vztah ke Slovákům, kteří jsou u všech vzdělanostních skupin v oblibě v přibližně stejné míře a vliv vzdělání na ochotu mít za souseda Slováka od června 2001 oslabuje. Druhým kritériem, které se v hodnocení jiných národů a národností projevuje, je **věk** respondentů. Ovšem rozdíly podle věku jsou patrné pouze v případě vyspělých západních národů. Mladší lidé ve větší míře než starší věkové kategorie deklarují vstřícný postoj k Američanům, Angličanům a Němcům.

¹ STEM, Trendy 6/2001; Trendy 4/2005; Trendy 4/2006

"Jak byste nesl(a), kdybyste měl(a) za souseda:"

(podíly odpovědí v %)

Pramen: STEM, Trendy 4/2006, 1690 respondentů

Vztah Čechů k jiným národům a etnikům se za poslední rok podstatně nezměnil. Velmi mírnou změnu směrem k horšímu lze pozorovat ve vztahu k Němcům, Vietnamcům a Číňanům, avšak pokud vezmeme do úvahy i data z června 2001, není tato změna nijak zásadní. Míra vstřícnosti k daným národům a etnikům je až na výjimky za posledních pět let v zásadě stálá. Výjimkou je vztah k Volyňským a Kazašským Čechům, který od června 2001 do dubna 2005 mírně ochladl a za poslední rok se nezměnil. Poměrně výrazně se však změnil postoj k Arabům. První z výzkumů byl realizován ještě před zářijovými útoky na Světové obchodní centrum v roce 2001, přičemž tehdy deklarovala bezproblémový postoj k těmto cizincům jako sousedům třetina (33 %) české populace starší 18 let. V minulém roce byl podíl kladné varianty odpovědí nižší (27 %) a za poslední rok poměrně dost poklesl až na současných 21 %. Největší nárůst zaujatosti a obav ze strany Čechů se tak týká zejména Arabů.

Změny v hodnocení vztahu k jiným národům a etnikům („Jak byste nesl(a), kdybyste měl(a) za souseda:“)			
	Podíl odpovědí „velmi dobře, bez problémů“ (%)		
	Červen 2001	Duben 2005	Duben 2006
Slováka	90	92	94
Angličana	83	80	78
Francouze	81	77	76
Američana	82	76	75
Žida	68	64	65
Němce	65	66	62
Volyňského nebo Kazašského Čecha	59	52	53
Obyvatele bývalé Jugoslávie	43	45	44
Rusa	39	41	39
Ukrajince	31	30	29
Vietnamce	27	30	26
Číňana	31	31	26
Araba	33	27	21
Čečence	22	18	17
Afgánce	22	19	16
Róma	13	13	11

Pramen: STEM, Trendy 6/2001; Trendy 4/2005; Trendy 4/2006